

Sunt patruzeci de ani de-atunci...

Alexandru DOBRESU

Sunt aproape patruzeci de ani de când, student în ultimul an la filologie, l-am cunoscut pe Corneliu Ștefanache. Comisesem o recenzie și, cu ea în dinți, m-am prezentat la revista *Cronica*, solicitând o întrevvedere cu redactorul-șef. Bărbatul uscățiv care mă primise a luat-o și mi-a spus să-l caut peste zece zile. Nu-mi făceam iluzii cu privire la soarta ei, dar – la termenul fixat – am revenit în așteptarea verdictului. „O vom publica în numărul viitor“, m-a informat scurt, după care s-a interesat: „Ai mai scris ceva?“ Scrisesem. „Bine“, a adăugat, „ne vedem săptămâna viitoare“. În ziua de apariție, am cumpărat revista și, cu ea sub braț, m-am dus să-i mulțumesc. A zâmbit și, brusc, m-a întrebat: „N-ai vrea să lucrezi la noi?“. Credeam că glumește. Nu glumea. În scurtă vreme, eram angajat în redacție cu jumătate de normă. Iar în preajma repartiției m-a înștiințat că-mi întocmise dosarul pentru angajare definitivă. Și așa a fost.

Peste puțină vreme, l-au numit redactor-șef al *Convorbirilor literare*. „Nu vii cu mine?“ Firește că m-am dus. Nu imediat, căci formalitățile erau destul de complicate, ci abia peste câteva luni. Între timp, noul redactor șef al *Cronicii*, proaspăt întors de la un lectorat în Franța, mă întreba aproape zilnic: „Ei, când pleci?“

Poate că voi povesti într-o bună zi cum se desfășurau acolo ședințele de redacție, cum a prins contur macheta revistei, cum a apărut primul număr în noua înfățișare. Acum, vreau să spun doar că, și după trecerea atâtor ani, curajul lui Corneliu Ștefanache de a încredința cronică literară a unei publicații cu un trecut copleșitor unor tineri la început de drum mi se pare ieșit din obișnuit. Mai ales că i-a lăsat întotdeauna să scrie ce și cum gândeau, neîngăduindu-și să intervină cu o virgulă în textele lor. Că pentru această libertate a trebuit să îndure destule săpuneli din partea forurilor centrale și locale de partid, se înțelege. Odată, după ce publicasem o cronică despre nu mai știu ce volume semnate de Ion Dodu Bălan și Valeriu Râpeanu, exprimând pe șleau ceea ce nu era recomandabil să afirmi nici pe ocolite, a fost chemat de urgență la Comitetul Central, de unde s-a întors

vână de supărare. M-a chemat și mi-a relatat câte trebuise să suporte din pricina mea. N-am zis nimic, am ieșit din birou și, cu superbia celor douăzeci și ceva de ani, mi-am scris demisia, pe care i-am transmis-o prin secretară. Seara, m-am pomenit cu el la ușă: „Prea le iei toate în tragic, Sandule! Dă-i în mă-sa! Tu vezi-ți de scrisul tău, că de restul am eu grijă.“

Probabil că, dacă nu l-aș fi întâlnit la momentul potrivit pe Corneliu Ștefanache, cariera mea literară, ca și a celorlalți critici afirmați în paginile *Convorbirilor*, ar fi avut un alt curs. Formarea și impunerea unui critic literar nu depindea nici atunci, nu depinde nici acum, exclusiv de talent și de conștiința morală. Mai e nevoie, absolută nevoie, de un mediu propice manifestării nestingherite a amândurora. Acest mediu, vital pentru spiritul critic și, implicit, pentru creația literară, s-a priceput să-l întrețină ca nimeni altcineva Corneliu Ștefanache. Din păcate, colaborarea noastră a durat numai vreo cinci ani, fiind reluată abia după multă vreme, când am gândit împreună noua serie a *Însemnărilor ieșene*, sucombată înainte să apuce a se ridica binișor pe propriile picioare.

Azi, Corneliu Ștefanache nu mai e printre noi. Și mă întreb câți dintre confrăți, dintre concetățeni vor fi înțeles cu adevărat cât de săracă ar fi fost lumea literară a Iașilor fără el. Căci, dacă a existat după 1970 o viață literară consistentă în „capitala culturală a României“, asta i se datorează în bună măsură.

Pentru că făcea alergie la vederea anomaliilor și pentru că obișnuia să spună de la obraz ceea ce i se părea a fi nelalocul lui, ignorând conveniențele și tabu-urile, rari au fost cei care l-au iubit. Dar și mulțimea inamicilor a trebuit să-l trateze cu respectul cuvenit omului care exagerează cu bună știință proporțiile răului tocmai pentru a fi luat în serios înainte să devină iremediabil. Avertismentele lui Corneliu Ștefanache, repetate obsedant din conștiința îndatoririi de intelectual rănit de strâmbătățile lumii, se regăsesc, desigur, în romanele lui, pe care le vom citi sau reciti, ca să le așezăm într-o lumină pe cât se poate omenește mai dreaptă. Ele sunt la locul lor și în romanul ce urmează a fi tipărit postum.

Conștiințele literare dublate de caractere au fost întotdeauna abateri de la regulă. Iar golul lăsat de plecarea lui Corneliu Ștefanache reconfirmă, dacă mai era nevoie, această tristă fatalitate.

Fie-i țărâna cât mai ușoară!